

Αδάμ Χαρβάτης, ψυχολόγος MSc, PhD
αφηγηματικός ψυχοθεραπευτής

ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΗ ΤΑΞΗ

Βοηθώντας τους μαθητές να δουλεύουν
με ζευγάρια ή ομάδες δουλειάς
και να μαθαίνουν μέσα από αυτό
για τον κόσμο και τον εαυτό τους

Μια μεθοδολογία στηριγμένη
στο βιβλίο *Blueprints for a Collaborative Classroom*
(Περίληψη, μετάφραση & Προσαρμογή)

Υλικό ακόμη όχι ολοκληρωμένο

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	1. ΤΥΠΟΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ κατά την εργασία σε ομάδες	
	2. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ εργασίας σε ομάδες	
	2.1. Προετοιμασία (ακαδημαϊκή & ηθική – κοινωνική)	
	2.2. Εφαρμογή	
	2.1.1. Καταιγίδα Ιδεών	
	2.1.2. Συνεντεύξεις	
	2.1.3 Συζητήσεις	
	2.1.4. Λήψη Απόφασης	
	2.1.5. Επίλυση ακαδημαϊκών προβλημάτων	
	2.3. Αξιολόγηση	

1. ΤΥΠΟΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ για ομάδες δουλειάς

Υπάρχουν μια σειρά από δραστηριότητες που μπορούν να εφαρμοστούν σε μία τάξη, τις οποίες τα παιδιά μπορούν να κάνουν σε μικρές ομάδες ή ζευγάρια.

Αυτές οι δραστηριότητες αφορούν τρία πεδία δράσης του συνεργαζόμενου μαθητή (ΠΟΥ εργάζεται ο μαθητής)

- A) ΙΔΕΕΣ
- B) ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
- Γ) ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ

Σε αυτά τα πεδία δράσης μπορούν να υπάρχουν τρία επίπεδα δουλειάς με βάση τα οποία μπορούν να εργαστούν τα παιδιά (ΠΩΣ εργάζεται ο μαθητής):

- A) Η συλλογή πληροφοριών (ανακάλυψη)
- B) Η επεξεργασία πληροφοριών
- Γ) Η παραγωγή ενός αποτελέσματος.

Ας τα δούμε όλα αυτά πιο αναλυτικά παρακάτω.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
ΣΤΙΣ ΟΠΟΙΕΣ ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΣΥΝΕΡΓΑΣΤΟΥΝ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ

ΠΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ (ΠΟΥ εργάζεται ο μαθητής)	ΕΙΔΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ (ΤΙ κάνει ο μαθητής)	ΤΡΟΠΟΣ ΔΟΥΛΕΙΑΣ (ΠΩΣ εργάζεται ο μαθητής)
ΙΔΕΕΣ	1. Παραγωγή ιδεών <ul style="list-style-type: none"> - Καταιγισμός ιδεών - Συνεντεύξεις - Συζητήσεις 	ΑΝΑΚΑΛΥΨΗ ↓
	2. Οργάνωση ιδεών <ul style="list-style-type: none"> - Ξεχώρισμα και ταξινόμηση - Σχεδιαγράμματα - Διαγράμματα ομοιοτήτων και διαφορών - Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα 	ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ↓
	3. Επιλογή ιδεών <ul style="list-style-type: none"> - Λήψη απόφασης 	ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ
↓		
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	1. Εξερεύνηση <ul style="list-style-type: none"> - Τριγυρίζοντας - Έρευνα - Επίλυση ακαδημαϊκών προβλημάτων 	ΑΝΑΚΑΛΥΨΗ ↓
	2. Πρακτική -Υποστήριξη μάθησης <ul style="list-style-type: none"> - Συνεργατικό διάβασμα - Πρόβα - Επίλυση ακαδημαϊκών προβλημάτων 2 	ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ↓
	3. Συντονισμός <ul style="list-style-type: none"> - Παιχνίδι - Τραγούδι - Χορός και κίνηση 	
	4. Ανταπόκριση <ul style="list-style-type: none"> - Παρουσίαση γραπτού - Επιθεώρηση προϊόντων εργασίας 	ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ
↓		
ΠΡΟΪΟΝΤΑ	1. Γραπτά προϊόντα <ul style="list-style-type: none"> - Ποίηση - Αφήγηση - Επιχειρηματολόγηση 	
	2. Εικαστικά προϊόντα <ul style="list-style-type: none"> - Εικαστικά έργα 	
	3. Επινόηση <ul style="list-style-type: none"> - Δημιουργία μοντέλων 	
	4. Παράσταση <ul style="list-style-type: none"> - Θέατρο αναγνωστών - Παιχνίδι ρόλων 	

2. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ των ομάδων δουλειάς

Για να αρχίσω να εφαρμόζω τις ομάδες δουλειάς στη διδασκαλία μου μπορώ να έχω υπόψη μου ότι χρειάζεται να περάσω από μία διαδικασία που έχει τρία στάδια.

- I. ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ (ακαδημαϊκή αλλά και κοινωνική – ηθική)
- II. ΕΦΑΡΜΟΓΗ
- III. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Παρακάτω παρουσιάζεται η διαδικασία εφαρμογής των ομάδων δουλειάς αναλυτικά.

2.1. ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ

Συζητάμε με τους μαθητές τους μαθησιακούς και κοινωνικούς όρους για το πώς θα γίνει η δουλειά σε ομάδες δουλειάς ή σε ζευγάρια. [Σε σχέση με τους κοινωνικούς όρους: πριν ξεκινήσουμε τις πρώτες απόπειρές μας για την εφαρμογή ομάδων δουλειάς (ή συγκεκριμένων διαδικασιών λειτουργίας τους) μπορούμε να συζητήσουμε με την τάξη ποιοι μπορεί να είναι οι καλοί τρόποι λειτουργίας τους και να καταλήξουμε σε μία συμφωνία.] Μπορεί επίσης να δώσουμε και γραπτώς συγκεκριμένες οδηγίες τόσο για τα ακαδημαϊκά θέματα όσο και για τους κοινωνικούς όρους – τρόπους της συνεργασίας.

Παρακάτω περιγράφονται με λεπτομέρειες ορισμένες ιδέες για το πώς μπορεί να γίνει αυτή η συζήτηση – διαπραγμάτευση τόσο των ακαδημαϊκών όσο και των κοινωνικών όρων για τη δουλειά σε ομάδες δουλειάς ή ζευγάρια.

I. ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΗ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ

Ανάλογα με τη δραστηριότητα μπορεί να είναι χρήσιμο να:

A. ΕΙΣΑΓΩ ΤΟ ΘΕΜΑ

1. Παρέχοντας εισαγωγικές πληροφορίες για το θέμα ή ακόμη προσπαθώντας να δημιουργήσω ένα κοινό πλαίσιο κατανόησης του θέματος και του στόχου της δραστηριότητας
2. Βοηθώντας τους μαθητές να δουν τη μεγάλη εικόνα (βοηθώντας τους να δουν πώς η δραστηριότητα συνδέεται με προηγούμενη ή επόμενη μάθηση)
3. Θέτοντας μία προκλητική ερώτηση (και αν είναι αναγκαίο εξηγώντας την αξία της και το πιθανό ενδιαφέρον που έχει για την τάξη)

B. ΔΙΝΩ ΣΑΦΕΙΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΩΣ ΘΑ ΓΙΝΕΙ Η ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ. Τις οδηγίες αυτές μπορώ να τις δώσω και γραπτώς. (Στη συνέχεια του κειμένου αυτού δίνονται σαφείς οδηγίες για την κάθε δραστηριότητα τις οποίες μπορεί να προτείνει ο κάθε εκπαιδευτικός).

Γ. ΕΚΠΑΙΔΕΥΩ ΣΤΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

0. Σε ορισμένες περιπτώσεις δραστηριοτήτων μπορώ προτού ή και αφού εισάγω τη δραστηριότητα να προσκαλέσω στην τάξη, κάποιον ειδικό που ασχολείται επαγγελματικά με αυτήν τη δραστηριότητα για να συζητήσει με τους μαθητές (π.χ. καλούμε έναν δημοσιογράφο για να μας μιλήσει για τις συνεντεύξεις)
1. Ξεκινώντας μαζί με όλους τους μαθητές. Συχνά, προτού πάω σε χωρισμό σε ζευγάρια ή ομάδες δουλειάς καλό είναι να εφαρμόσω τη δραστηριότητα με όλη την τάξη έτσι ώστε να δώσω ένα καλό

ξεκίνημα και για να γίνει ανασκόπηση των δεξιοτήτων που εμπλέκονται σε αυτές.

2. Κάνω πρόβα με ένα δύο παιδιά δίνοντας ένα πρότυπο.
3. Αφού έχω εκπαιδεύσει με κάποιον από τους παραπάνω τρόπους τους μαθητές στη δραστηριότητα, συχνά καλό είναι να ξεκινήσω με δουλειά σε ζευγάρια, προτού προχωρήσω στο χωρισμό τους σε υποομάδες μεγαλύτερες των δύο ατόμων. Η δουλειά σε ζευγάρια είναι μια πρώτη καλή άσκηση προτού διαχειριστούν τις κοινωνικές συνθήκες που απαιτεί μια μεγαλύτερη υποομάδα.

II. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΗΘΙΚΗ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ

Συζητώ με τα παιδιά για θέματα όπως:

1. Ακούγοντας προσεχτικά. Συζητώ γιατί είναι σημαντικό να ακουστούν όλοι. Ρωτώ: «Ποιες συμπεριφορές θα έκαναν τον συνεργάτη μας να νιώσει ότι ακούγεται με σεβασμό και ποιες θα του έδιναν την εντύπωση ότι δεν τον προσέχουν;» «Τι θα μπορούσε να κάνει ένας ομιλητής για να διευκολύνει το συνεργάτη του ή ένα ακροατήριο να τον ακούσει;»
2. Ανταποκρινόμενοι με σεβασμό. Βοηθώ τα παιδιά να σκεφτούν ποιες αντιδράσεις βοηθούν τους ανθρώπους να νιώσουν ασφαλείς ώστε να εκφράσουν τις σκέψεις τους και τα συναισθήματά τους. Ρωτώ: «Πώς θα αντιδρούσατε αν ο συνομιλητής σας πει ή κάνει κάτι που δεν βγάζει νόημα για εσάς; Που σας ξαφνιάζει; Με το οποίο διαφωνείτε;» Οι μαθητές μπορούν να κάνουν και παιχνίδια ρόλων για να δουν τη διαφορά μεταξύ αντιδράσεων που δείχνουν σεβασμό και αντιδράσεων που δεν δείχνουν
3. Αντιμετωπίζοντας δυσκολίες. Ακόμη και ο καλύτερος ακροατής δεν μπορεί να είναι πάντα τέλειος. Τι μπορεί να κάνει ένας ακροατής όταν νιώσει ότι ο ακροατής δεν ανταποκρίνεται με τον τρόπο που θα ήθελε;
4. Πώς θα μοιράσουν τους ρόλους ή την εργασία. Σε μικρότερα παιδιά μπορείτε να δίνετε ένα σημάδι για την αλλαγή ρόλων. Καθώς τα παιδιά μεγαλώνουν ή συνηθίζουν περισσότερο στις δραστηριότητες και στις διαδικασίες, ζητήστε τις προτάσεις τους για το πώς μπορεί να γίνεται αυτό.

2.2 . ΕΦΑΡΜΟΓΗ

Στη διάρκεια αυτής της διαδικασίας: α) *Παρατηρούμε* το πώς συνεργάζονται γιατί οι παρατηρήσεις μας μπορούν να μας χρησιμεύσουν στη συζήτηση που θα γίνει στο επόμενο στάδιο αλλά και σαν πληροφορίες για τις επόμενες φορές που θα οργανώσουμε δραστηριότητες, β) *Παρεμβαίνουμε με μέτρο*. Εάν κάτι δεν πηγαίνει καλά στόχος μας δεν είναι να δώσουμε μια λύση αλλά να δώσουμε τη δυνατότητα στους μαθητές να αναλάβουν ευθύνη για το τι δεν πάει καλά και για το πώς μπορούν να το διορθώσουν. Αυτό μπορεί να σημαίνει ότι (i) θα αποφύγουμε να παρέμβουμε σε κάποιες περιπτώσεις και θα αφήσουμε τους μαθητές να βρουν μόνο τους λύσεις και (ii) θα παρέμβουμε σε κάποιες άλλες περιπτώσεις όχι δίνοντας λύσεις αλλά κάνοντας ερωτήσεις (π.χ. ποιο φαίνεται να είναι το πρόβλημα; πώς συμφωνήσαμε ότι θα λειτουργούμε; τι μπορείτε να κάνετε για να λυθεί;)

Παρακάτω παρουσιάζονται ΟΔΗΓΙΕΣ για την εφαρμογή των δραστηριοτήτων και ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ συγκεκριμένων δραστηριοτήτων. Οι οδηγίες μπορούν να δίνονται και γραπτώς (με διατύπωση ανάλογη της ηλικίας και του γλωσσικού επιπέδου των παιδιών).

Α. ΠΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ 1 : ΙΔΕΕΣ
ΤΡΟΠΟΣ ΔΟΥΛΕΙΑΣ 1: ΑΝΑΚΑΛΥΨΗ

ΠΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ (ΠΟΥ εργάζεται ο μαθητής)	ΕΙΔΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΡΟΠΟΥ ΔΟΥΛΕΙΑΣ (ΠΩΣ εργάζεται ο μαθητής)
ΙΔΕΕΣ	1. Παραγωγή ιδεών <ul style="list-style-type: none">- Καταιγισμός ιδεών- Συνεντεύξεις- Συζητήσεις	ΑΝΑΚΑΛΥΨΗ

ΚΑΤΑΙΓΙΔΑ ΙΔΕΩΝ

Οδηγίες:

- Προσφέρουμε όποια ιδέα μας έρχεται στο μυαλό
- Δεν κρίνουμε και δεν συζητούμε καμιά ιδέα
- Καταγράφουμε όλες τις ιδέες

Εφαρμογές:

1. Για το μάθημα που θα κάνω

- Τι νομίζουμε ότι ξέρουμε ήδη για αυτό το θέμα. (Καθώς αυξάνεται η γνώση τους ξαναεπισκέφτονται τις λίστες τους για να δουν ποιες από τις προηγούμενες γνώσεις τους επιβεβαιώθηκε, μετατράπηκε ή απορρίφθηκε και τι παραπέρα πληροφορία χρειάζονται)
- Ποια είναι τα πράγματα που θέλω να μάθω για το θέμα. (Βοηθά πιο πριν να έχει δοθεί η δυνατότητα και η οδηγία στα παιδιά να έχουν κοιτάξει σε βιβλία, κατασκευές και αντικείμενα ή να έχουν εμπλακεί σε άλλες δραστηριότητες οι οποίες κεντρίζουν το ενδιαφέρον τους για το θέμα. Οι λίστες τους μου δίνουν πληροφορίες για την προηγούμενη γνώση τους και με βοηθούν να ενσωματώσω τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα τους στη διδασκαλία. Επίσης, όταν ξαναεπισκέπτονται τις λίστες τους μπορώ να βοηθήσω τους μαθητές να αναγνωρίσουν τι έχουν μάθει.
- Ιδέες για ένα θέμα έκθεσης που θα γράψουν.

2. Για ένα θέμα που γίνεται αντικείμενο επεξεργασίας κατά τη διάρκεια του μαθήματος

- Τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα μιας κατάστασης
- Τα κίνητρα ενός χαρακτήρα από ένα βιβλίο
- Η σημασία μιας λέξης

3. Για τη λειτουργία της τάξης ως σύνολο

- Πώς θέλουμε να είναι η τάξη μας;
- Πώς μπορούμε να λύσουμε ένα πρόβλημα που προέκυψε στην τάξη μας;
- Πιθανές αποφάσεις που μπορούμε να πάρουμε για ένα θέμα της τάξης μας.

HINT

- Τα παιδιά μπορεί να χρειαστούν αρκετή πρακτική και το δικό μου παράδειγμα προτού μάθουν να προσφέρουν και να δέχονται οποιαδήποτε ιδέα χωρίς κριτική
- Η διαδικασία της καταίγιδας ιδεών είναι συνήθως το πρώτο βήμα από μια σειρά ενεργειών που περιγράφεται παρακάτω

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ

Οδηγίες:

- Ρωτώ το συνεργάτη μου για οτιδήποτε θέλω να μάθω για αυτόν (σχετικά με ένα θέμα).
- Ελέγχω εάν είναι εντάξει για το συνεργάτη μου να μοιραστώ τις πληροφορίες που πήρα από τη συνέντευξη
- Καταγράφω τις πληροφορίες από το συνεργάτη μου γραπτώς ή με μια ζωγραφιά, ή σχεδιάζω μια προφορική αναφορά αυτού που έμαθα
- Ελέγχω με το συνεργάτη μου για να σιγουρέψω ότι η αναφορά είναι ακριβής
- Διορθώνω οτιδήποτε είναι ανακριβές και ξαναελέγχω και πάλι
- Παρουσιάζω την αναφορά για το συνεργάτη μου στην τάξη

Για συνεντεύξεις που γίνονται από όλη την τάξη οι οδηγίες είναι:

- Ρωτάμε τον συνεντευξιζόμενο αυτό που θέλω να μάθω
- Δίνω την ευκαιρία στους συμμαθητές μου να ρωτήσουν και αυτοί τις ερωτήσεις τους επίσης

Εφαρμογές:

- **Μοιάζουμε και είμαστε διαφορετικοί.** Π.χ. Τι μας αρέσει να μαθαίνουμε, να κάνουμε με τους φίλους μας, πώς μας αρέσει να γνωρίζουμε κόσμο. Ξεκινώ τη δραστηριότητα ζητώντας από τους μαθητές να σκεφτούν ποιες ερωτήσεις θα θεωρούσαν ενδιαφέρουσες.
- **Συνεντεύξεις από το σπίτι**
- **Οι οικογενειακές ιστορίες και παραδόσεις**
- **Αντικείμενα από το σπίτι.**
- **Κάποιον μου θυμίζει.** Ένας χαρακτήρας από μια ιστορία (π.χ. ένας γέροντας, ένα ζώο). Γίνεται και πριν διαβαστεί η ιστορία.

ΣΥΖΗΤΗΣΕΙΣ

Οδηγίες:

- Μοιραζόμαστε τις σκέψεις μας και τις απόψεις μας ο ένας με τον άλλο
- Ακούμε και ανταποκρινόμαστε με σεβασμό στους άλλους
- Δίνουμε αποδείξεις-επιχειρήματα. Αιτιολογούμε.
- Ζητάμε διευκρινήσεις
- ΣΥΜΦΩΝΟΥΜΕ ότι μπορούμε ΝΑ ΔΙΑΦΩΝΟΥΜΕ (δεν συζητούμε για να βρούμε το μοναδικό σωστό. Σε οποιοδήποτε σημείο της συζήτησης μπορούμε απλά να συμφωνήσουμε ότι διαφωνούμε)

Εφαρμογές:

- Πες το σε έναν φίλο. (Όχι απαραίτητα στον τυπικό συνεργάτη σου. Όταν η συζήτηση στην τάξη είναι ιδιαίτερα ζωντανή και όλοι θέλουν να μιλήσουν ή και αντίθετα όταν μια συζήτηση σε όλη την τάξη έχει «πέσει» πολύ.
- Αποφασίζουν οι συνεργάτες. Όταν οι μαθητές προσπαθούν να πάρουν μια απόφαση για όλη την τάξη. Μετά την καταιγίδα ιδεών οι συνεργάτες συμφωνούν σε μία λύση και μετά γίνεται συζήτηση σε όλη την τάξη για την τελική απόφαση.
- Δυο κεφάλια μαζί. Για προβλήματα επιστημών και μαθηματικών. Αφού συμφωνήσουν σε μία λύση την παρουσιάζουν και εξηγούν τη λογική τους.
- Κοινά ενδιαφέροντα. Δημιουργούνται ομάδες με θέμα συζήτησης ένα κοινό ενδιαφέρον. Αυτό μπορεί να είναι περιεχόμενο μαθήματος ή κάποιο θέμα κοινωνικό ή «αγωγής ψυχικής υγείας» (π.χ. προκατάληψη, αγάπη, μίσος, απώλεια, ελπίδα, «μεγαλώνοντας»)

Β. ΠΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ 1 : ΙΔΕΕΣ
ΤΡΟΠΟΣ ΔΟΥΛΕΙΑΣ 3: ΑΝΑΚΑΛΥΨΗ

	3. Επιλογή ιδεών <ul style="list-style-type: none">- Συζητήσεις 2- Λήψη απόφασης	ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ
--	--	---------------------------

ΛΗΨΗ ΑΠΟΦΑΣΗΣ

Οδηγίες:

- Κοιτάζουμε τη φύση της απόφασης που θα πάρουμε (ΤΙ)
- Κοιτάζουμε τα διαφορετικά εργαλεία που έχουμε να μας βοηθήσουν να πάρουμε αποφάσεις και δοκιμάζουμε αυτά που ταιριάζουνε καλύτερα στην περίπτωση (ΠΩΣ)
- Σιγουρευόμαστε ότι η απόφαση μας είναι καλή και δίκαιη και ότι όλοι μπορούν να «ζήσουν» με αυτή (ΠΟΙΟΙ)

Ακαδημαϊκή προετοιμασία:

Δεν αρκεί να εξηγήσω μόνο τα βήματα των οδηγιών για να είναι πετυχημένη αυτή η δραστηριότητα.

Χρειάζεται πρώτα από όλα να εξηγήω και να αιτιολογή τις αποφάσεις μου στα παιδιά που παίρνω εγώ σε καθημερινή βάση και ακόμη να εμπλέκω συχνά ολόκληρη την τάξη συχνά σε διαδικασίες λήψης αποφάσεων.

Όταν θα οργανώσω μια τέτοια διαδικασία με μικρές ομάδες ή με ολόκληρη την τάξη καλό είναι να έχω υπόψη μου ότι μπορώ να ακολουθήσω δύο βήματα:

A) Ανασκόπηση των εργαλείων απόφασης που υπάρχουν στη διάθεσή μας

Τα εργαλεία τα επιλέγουμε ανάλογα με τη φύση της απόφασης και συγκεκριμένα ανάλογα με το ποιοι και πώς επηρεάζονται από αυτήν, έτσι ώστε η απόφαση να είναι δίκαιη και κατάλληλη. Μερικά εργαλεία που μπορούν να χρησιμοποιηθούν είναι:.

(ι) Περιορισμός των επιλογών: α) Ονομάτισε τις επιλογές που δεν θα άντεχες με τίποτα, β) Ονομάτισε μόνο τις επιλογές τις οποίες θα μπορούσες να αντέξεις γ) Διάλεξε το καλύτερο κατά τη γνώμη σου και αιτιολόγησε το («Ένα γιατί») δ) Τρεις ψήφοι για τον καθένα (που μπορούν να πάνε και όλοι στην ίδια προτίμηση)

(ιι) Απόφαση: α) Διαλέγει η τύχη, β) Πάμε με τη σειρά, γ) Μπορούμε και να υποχωρήσουμε, δ) Ψηφοφορία, ε) Συναίνεση.

B) Ανασκόπηση των βημάτων που αναφέρονται στις οδηγίες.

Κοινωνική-ηθική προετοιμασία:

1. Τα παιδιά βοηθούνται όταν ακολουθούν κάποιους κανόνες στη λήψη αποφάσεων. Παράδειγμα τέτοιων κανόνων είναι:

- Μιλάει ένας ένας
- Ακούμε ο ένας τον άλλο
- Δεν προσβάλλουμε
- Δεν υψώνουμε το δάχτυλο ή κατηγορούμε
- Επιτρέπουμε ο ένας στον άλλο να διαφωνεί

2. Οι προηγούμενοι κανόνες στην ουσία στηρίζουν κάποιες αρχές που αφορούν την καλή λήψη αποφάσεων. Και αυτές είναι:
 1. ΣΕΒΑΣΜΟΣ στις διαφορετικές απόψεις. Είναι σημαντικό να μπορούμε όχι μόνο να ακούσουμε αλλά και να σκεφτούμε- λάβουμε υπόψη τις απόψεις των άλλων. Για να εισάγω αυτήν την αρχή ο εκπαιδευτικός μπορώ να ρωτήσω τα παιδιά να σκεφτούν: «Πώς θα ένιωθα εγώ αν ήμουν στη θέση του;» «Γιατί μπορεί να λέει όχι;», «Γιατί αυτό είναι τόσο σημαντικό για αυτόν;»
 2. ΕΝΘΑΡΡΥΝΣΗ των διαφορετικών απόψεων. Σημαντικό είναι να εξερευνηθούν τρόποι ώστε όλων οι ιδέες να περιληφθούν και να τιμηθούν στη συζήτηση, ακόμη και αν δεν κυριαρχήσουν στις αποφάσεις. Μπορώ να ρωτήσω τους μαθητές: «Ποιοι τρόποι ανταπόκρισης- περιλαμβάνοντας και τρόπους διαφωνίας- θα έκαναν τους ανθρώπους λιγότερο ή περισσότερο πρόθυμους να μοιραστούν τις σκέψεις τους και τα αισθήματά τους;»
 3. ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΣΤΗ ΒΑΣΗ ΑΡΧΩΝ και όχι πίεσης. Εξερευνώ με τους μαθητές τη διαφορά ανάμεσα στο να πείθω τους άλλους ότι μια ιδέα είναι καλή και στο να τους τραβάω σε συμφωνία με το ζόρι.
 4. ΜΑΘΑΙΝΩ ΑΠΟ ΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ. Ο εκπαιδευτικός μπορεί να θυμίζει στους μαθητές πλευρές από τη διαδικασία τις οποίες στο παρελθόν τα παιδιά είχαν αναγνωρίσει ότι χρειάζεται να βελτιώσουν.

Εφαρμογές:

- Οι περισσότερες από τις δραστηριότητες που αναφέρονται σε αυτό το κείμενο εμπεριέχουν λήψη αποφάσεων.
- Η συνέλευση της τάξης μπορεί να είναι ένα εξαιρετικό πεδίο για την άσκηση των μαθητών στη λήψη αποφάσεων. Πες το σε έναν φίλο. (Όχι απαραίτητα στον τυπικό συνεργάτη σου. Όταν η συζήτηση στην τάξη είναι ιδιαίτερα ζωντανή και όλοι θέλουν να μιλήσουν ή και αντίθετα όταν μια συζήτηση σε όλη την τάξη έχει «πέσει» πολύ.
- Αποφασίζουν οι συνεργάτες. Όταν οι μαθητές προσπαθούν να πάρουν μια απόφαση για όλη την τάξη. Μετά την καταιγίδα ιδεών οι συνεργάτες συμφωνούν σε μία λύση και μετά γίνεται συζήτηση σε όλη την τάξη για την τελική απόφαση.
- Δυο κεφάλια μαζί. Για προβλήματα επιστημών και μαθηματικών. Αφού συμφωνήσουν σε μία λύση την παρουσιάζουν και εξηγούν τη λογική τους.
- Κοινά ενδιαφέροντα. Δημιουργούνται ομάδες με θέμα συζήτησης ένα κοινό ενδιαφέρον. Αυτό μπορεί να είναι περιεχόμενο μαθήματος ή κάποιο θέμα κοινωνικό ή «αγωγής ψυχικής υγείας» (π.χ. προκατάληψη, αγάπη, μίσος, απώλεια, ελπίδα, «μεγαλώνοντας»)

Γ. ΠΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ **2**: ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
ΤΡΟΠΟΣ ΔΟΥΛΕΙΑΣ **1**: ΑΝΑΚΑΛΥΨΗ

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	5. Εξερεύνηση <ul style="list-style-type: none">- Τριγυρίζοντας- Έρευνα- Επίλυση ακαδημαϊκών προβλημάτων	ΑΝΑΚΑΛΥΨΗ ↓
-----------------------	---	----------------

ΕΠΙΛΥΣΗ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ

Τα προβλήματα στα οποία αναφερόμαστε είναι προβλήματα ανοιχτών απαντήσεων. Αυτό σημαίνει ότι έχουν συνήθως περισσότερες από μία λύσεις. Ας μη ξεχνάμε ότι αυτός ο τύπος δραστηριότητας αναφέρεται στη φάση της ανακάλυψης. Ο στόχος εδώ δηλαδή δεν είναι η εξάσκηση στη χρήση κάποιου επιστημονικού αλγόριθμου αλλά αντίθετα η χρησιμοποίηση ενός προβλήματος για την ανακάλυψη ποικίλων τέτοιων αλγορίθμων. Τα προβλήματα εδώ, δηλαδή, είναι η αφορμή για να παραχθεί η θεωρία.

Οδηγίες:

- *Σιγουρευόμαστε ότι έχουμε μια κοινή κατανόηση για το περί τίνος πρόκειται το πρόβλημα. (Ακόμη χρειαζόμαστε να βρούμε πρώτα τι είδους πληροφορίες χρειαζόμαστε για να λύσουμε το πρόβλημα)*
(Μπορεί ο εκπαιδευτικός αυτό το πρώτο βήμα να το κάνει πρώτα με όλη την τάξη πριν προχωρήσουν σε δουλειά σε ζευγάρια. Η κατανόηση του προβλήματος μπορεί να ξεκινήσει με το να ζητήσει ο εκπαιδευτικός να επαναδιατυπώσουν με δικά τους λόγια το πρόβλημα ή με το να κάνει μαζί με τα παιδιά ένα κατάλογο με τις σημαντικές πληροφορίες)
- *Παράγουμε και συζητάμε πιθανές λύσεις*
(Μεθοδολογίες για την παραγωγή λύσεων μπορεί να είναι η καταιγίδα ιδεών, ο χειρισμός αντικειμένων, π.χ. να τα ζωγραφίσουν ή ένα μικρό πείραμα, ή απλά η παλιά μέθοδος της δοκιμής και λάθους)
(Σημαντική μπορεί να είναι η υπενθύμιση από τον εκπαιδευτικό ότι δεν παράγουμε μόνο πιθανές λύσεις αλλά και τις συζητάμε. Επίσης η υπενθύμιση ότι δεν χρειάζεται πάντα μια καλοσχηματισμένη απάντηση. Συχνά είναι πολύ μεγαλύτερο το όφελος από μια δημιουργική διαδικασία που δεν καταλήγει κάπου από ότι από μια πρόχειρη λύση)
- *Συμφωνούμε σε μία λύση*
(Αλλά προσοχή δεν έχουν όλα τα προβλήματα μία λύση)
- *Ελέγχουμε και ξανακοιτάζουμε τη λύση για να σιγουρευτούμε ότι λειτουργεί*
- *Αποφασίζουμε αν θα κρατήσουμε τη λύση ή θα δοκιμάσουμε κάτι άλλο*

Εφαρμογές:

ΜΑΝΤΕΨΤΕ:

- Στην Ιστορία εισάγω μία ιστορική περίοδο δίνοντας στα ζευγάρια διαφορετικά αντικείμενα (πραγματικά ή σε εικόνες) της εποχής και του τόπου που θα συζητήσουμε. Ζητώ να συζητήσουν: για ποιο λόγο χρησιμοποιούνταν, από τι ήταν φτιαγμένο, τι μας λέει για το περιβάλλον στο οποίο ζούσαν οι άνθρωποι, τι μας λέει για τον τρόπο ζωής τους. Υπενθυμίζω να δώσω «λόγους» για τις σκέψεις τους. Στη συνέχεια δίνω μια γραπτή περιγραφή για το τι πράγματι είναι το αντικείμενο. Μετά ζητώ από τους συνεργάτες να μοιραστούν τις αρχικές τους ιδέες στη συνέχεια την πραγματική του χρήση και τι τελικά έμαθαν για το αντικείμενο.
- Στη μελέτη περιβάλλοντος κάνω το ίδιο με φυτά, είδη ζώων, πέτρες και άλλα
- Στην ανάγνωση κάνουν το ίδιο με μια άγνωστη λέξη και καταλήγουν να κοιτούν στο λεξικό.
- Δώστε τους γρίφους και παροιμίες και ρωτήστε τους τι σημαίνουν.

ΑΛΛΑ:

- Χάρτες. Δίνω ποικίλων τύπων χάρτες που σχετίζονται όχι μόνο με το μάθημα της γεωγραφίας αλλά και με θέματα λογοτεχνίας ή ιστορίας και τους ζητώ να βρουν πώς θα παν από το ένα μέρος στο άλλο (ενώ για τα μεγαλύτερα παιδιά ζητήστε τους να βρουν τον πιο σύντομο δρόμο, τον πιο μικρό ή τον λιγότερο δύσκολο).
- Εφευρέσεις. Ζητάω από τα παιδιά να φτιάξουν εφευρέσεις που λύνουν ένα πρόβλημα (το οποίο μπορεί να συνδέεται με κάποιο μάθημα ή με κάποια ανάγκη της τάξης ή του σχολείου)
- Μαθήματα θετικών επιστημών. Επινόω προβλήματα τα οποία στόχο έχουν να εισάγουν βασικές ιδέες από τα μαθήματα των θετικών επιστημών. Συμβουλευόμαι ανάλογα παιδαγωγικά υλικά. Παράδειγμα: πόσα λεωφορεία θα χρειαστούμε για να κάνουμε μια εκδρομή

2.3. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Συζητάμε με τα παιδιά «Τι μάθαμε από τη διαδικασία» – Αξιολόγηση.

Μετά το τέλος της δουλειάς σε ζευγάρια ή σε ομάδες εργασίας μπορεί να υπάρξει ευκαιρία για τους μαθητές να συζητήσουν στη μεγάλη ομάδα (αλλά καμιά φορά και να καταγράψουν ή να συζητήσουν με το ζευγάρι τους ή την υποομάδα τους) τι έμαθαν *ακαδημαϊκά* από τη δουλειά τους. Εκτός όμως από αυτό το τέλος της δουλειάς τους μπορεί να είναι και ευκαιρία να συζητήσουν επίσης τι έμαθαν και *κοινωνικά* από τη διαδικασία που προηγήθηκε. Σε αυτήν την κουβέντα μπορούν να χρησιμεύσουν και οι παρατηρήσεις του εκπαιδευτικού, φτάνει να είναι παρατηρήσεις και όχι αξιολογήσεις. Π.χ. «Είδα ότι η τάδε ομάδα δυσκολεύτηκε να καταλήξει σε μια κοινή λύση» και όχι «είδα ότι η τάδε ομάδα δε συνεργάζεται καλά». Αυτό σημαίνει ότι ο εκπαιδευτικός προσπαθεί να είναι αντικειμενικός όπως μια κάμερα βίντεο που δεν λέει τίποτα για το καλό ή το κακό των καταστάσεων που καταγράφει.

Όταν θέλουμε να ανοίξουμε μια κουβέντα με τους μαθητές για το πώς βίωσαν τη διαδικασία και το πώς μπορούν να την βελτιώσουν τότε μπορούν να μας διευκολύνουν μια σειρά από ερωτήματα, που μπορεί να αφορούν τα παρακάτω θέματα:

:

ΘΕΜΑΤΑ	Πιθανά ερωτήματα
Η διαδικασία	<ol style="list-style-type: none"> 1. Τι πήγε καλά στη διαδικασία; 2. Πώς ξεπέρασαν κάποιες από τις δυσκολίες που προέκυψαν; 3. Τι θα μπορούσε να γίνει διαφορετικά την επόμενη φορά;
Η διαδικασία προσωπικά	<ol style="list-style-type: none"> 1. Τι ευχαριστήθηκαν από τη διαδικασία; 2. Πώς θα μπορούσαν να ευχαριστηθούν περισσότερο την άλλη φορά;
Οι συμμαθητές μου	<ol style="list-style-type: none"> 1. Κάτι που έκανε ο συνεργάτης τους και το εκτίμησαν; Κάτι που έκανε ο συνεργάτης τους και τους βοήθησε;
Εγώ	<ol style="list-style-type: none"> 1. Αλλαγές που έκαναν στη σκέψη τους σαν αποτέλεσμα της διαδικασίας
Συνεργασία και διαφορετικότητα	<ol style="list-style-type: none"> 1. Τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα του να δουλεύουν μαζί στο συγκεκριμένο έργο; 2. Οι ιδέες, λύσεις που προέκυψαν από τις υποομάδες τι κοινό έχουν; Τι διαφορετικό έχουν; Πώς ίδιες λύσεις προέκυψαν από διαφορετικές προσεγγίσεις; 3. Ο τρόπος δουλείας των υποομάδων τι ίδιο, τι διαφορετικό είχε; Πώς οι διαφορετικοί τρόποι δούλεψαν εξίσου καλά; Τι έμαθαν ότι δε δουλεύει τόσο καλά;
Συνεχίζοντας	<ol style="list-style-type: none"> 1. Να γράψουν ή να ζωγραφίσουν για μια ιδέα που τη βρήκαν ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα, αναπάντεχη ή καλοσυνάτη 2. Να γράψουν ή να ζωγραφίσουν για μια προσωπική εμπειρία που σχετίζεται με κάτι που συζητήθηκε κατά τη συζήτηση 3. Να γράψουν ένα γράμμα σε ένα μέλος της τάξης μιλώντας του για κάτι που αυτό το άτομο είπε ή έκανε κατά τη διαδικασία

